

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega in hrvatskega dela Jože Pahor. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 30.— — Tekoči pošt. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 12

V Trstu, 15. junija 1926.

Leto VII.

O mladinski vzgoji

IV.

Vse, kar se v mladinskih organizacijah počne, mora biti usmerjeno v eno samo smer: vzgojiti človeka, ki bo živel od svojega dela in ki bo živel pravno. S tem je vse povedano, v teh kratkih besedah je gospodarski, kulturni, politični, higienski in kakršenkoli program sploh, torej tudi program vsakršnega mladinskega društva. Mladinska organizacija, ki ne stremi za temi cilji, bo kaj malo pomenjala za vzgojo mladine. Vse njeno «delovanje» bo le prazen videz, varanje javnosti in prazapprav nevarno in škodljivo zavajanje mladine.

Liberalna doktrina je pognala človeka neposredno in posredno v način življenja, ki se oddaljuje od vsega pravnega: posredno z idejami o popolni svobodi, v kateri naj se človek izživlja, neposredno z gospodarskim redom, ki omogoča, da vsak gospodari z lastnimi dobrinami. Po eni strani se je na ta način res dvignila proizvodnja, toda istočasno so se ustvarile tudi vse možne in prej nepoznane potrebe. Uživanje je razširilo svoje meje in z neomejenim uživanjem se je potisočilo število ljudi, ki hočejo živeti na tujih ramenih. Za nikogar ni nevarnost večja, da se preda lahkoživju kot za mladino. Mladina ni izkušena, nima razsodnosti in pred vsem nima vezi, ki bi ji določale, kako naj živi. Potem pa toliko zapeljivih priložnosti, da se preda zablodam, posebno v mestih! Vse, kar ima moderno mesto izven delavnice, vse je rafinirano preračunano le na to, da se izžme iz lahkega meščana, kar je tekom tedna pridobil z napornim delom. Tako je potem mogoče, da človek, ki je sicer varen dela in ki se ga ne brani, sproti zavre, kar je s trudom zaslužil. Največkrat se to zgodi z občutno škodo na njegovem zdravju. Če pa ima rodbino, je ta obsojena v telesno in pravno propadanje spričo splošne, bolnostrastne težnje za uživanjem.

Mladinska društva imajo veliko, pozitivno nalogo: odvracati mladino od lahkoživja in kazati jim vzore. Vsa izobrazba mladine ima le toliko pomena, kolikor ji omogoči spoznavati življenje. Izobrazba sama na sebi, brez ozira na pravno človekovo življenje, je mrtev balast, če ni celo usodna činjenica človekovega propadanja. Zato je tudi po mladinskih društvih zavračati vsakršno izobraževanje, če nima namena navajati mladino na pravno življenje. Kakršnokoli je društveno izobraževanje, naj bo urejeno tako, da spoznava po njem mladina vrednost dela, odnošaje poedincev nasproti skupnosti, da se s tem spoznavanjem bliža resnici o pravem družabnem življenju in da je končno pripravljena boriti se za resnico. Ne zabimo, da moderní intelektualizem ni prinesel človeku onih ko-

risti, ki so jih napovedovali ljudje brez družboslovnega spoznanja, baš zato, ker se je odtrgal od vsega pravno nujnega in ker je prav to, kar je v resnici najvažnejše, suverensko preziral.

Toda vse pravno nujno dobi svojo osnovo le, če smatramo poedincev za del skupnosti, za člana družbe. Pravno življenje ima le delni pomen za poedince: ohranja ga zdravega na duši in telesu in mu dajanostranje zadoščenje. Širok pomen pa dobi poedinceva pravnost še le tedaj, ko postane socialno smiselna, ko se torej pravno življenje zaveda, da je pravnost poedincev neobhodno potrebna za zdrav razvoj vse družbe. V tem oziru morajo mladinske organizacije odpreti mladini pogled v svet, izpeljati jo iz individualno omejenega kroga pod široko obzorje, da vidi okoli sebe kot z gore. Brez tega obzorja bo ostala mladina neznatna in pritlikava, ne bo nikdar gospodarica svoje usode, marveč bo usoda triumfirala nad njo, bodo triumfirale nad njo vse strasti in vse človeške slabosti, kakor so se razvile v stoletju individualno sproščene, nizkotnega boja za obstanek.

Če le kdo, imajo mladinska društva ogromno vzgojno nalogo v tem, da bude družabni, socialni smisel. Že organiziranje mladinskih tvorb samo na sebi ima za načelo skupno delovanje. Še več! Mladinska društva imajo nalogo, da utesnujejo poedincev ter mu nalagajo odpovedi v prilog skupnosti. To težnjo morajo pa uveljaviti preko ozkega kroga društvenega delovanja na ves razvoj mladega človeka. Iztrgati ga morajo iz otroške omejenosti in pokazati široko zemljo, pokazati mu poleg sebičnih pravic tudi dolžnosti do soljudi in dolžnosti teh nasproti vsem. Skratka: mladinska društva ne bodo dosegla v vzgojnem oziru ničesar, ako ne bodo vršila socialno vzgojne naloge med mladino, ker je vzgoja zadeva vse družbe, torej socialna zadeva, ne pa vprašanje poedinega človeka.

Z novodobno tehniko je napravilo podružabljenje človeštva ogromen korak dalje. Nekdaj oddaljeni interesi poedincev so se danes tako zblížali, da vpliva usoda človeka ne samo v tuji državi, ampak celo v drugem delu zemlje na mojo usodo na tem kontinentu. Zato je toliko več vzroka, da se barbarstvo, absolutne sovražnosti omeje, da se izločujejo, da se širi civilizacija, znosnejše življenje med ljudmi vseh krajev in vseh zemelj, da se v človeški družbi uveljavi zakon ravnovesja. To so visoki in na videz utopični cilji, v resnici pa gre ves družabni razvoj od početka pa do danes v tej smeri. Tudi oni, ki s filozofsko vseznalostjo prav pogosto modrujejo, češ, kaj je treba izboljševati svet, ko bodo jutri spet lopovi zgoraj, tudi oni ne bodo ovrgli družboslovnega dejstva, da je izpopolnjevanje človeka in družbe zapisano v razvoj z jeklenimi črkami. Dobro in zlo je v neprestani borbi; a če

bi zmagovalo zlo, bi že davno ležal svet v ruševinah in bi se ljudje podavili kot zveri. Barbarstvo ne zmaguje nad civilizacijo, ampak se barbarstvo umika in družba izhaja iz te borbe popolnejša, ker določa nje življenje socialna nujnost: obstoj človeškega rodu v pravičnem redu, obstoj v človeka vrednem življenju za slednjega iz človeškega rodu.

Dvojno prepričanje

Veliko gnilo rano je odkril Cankar na značaju gotovega dela slovenske inteligence. Intelligence in polintelligence, kajti kmet in delavec sta zdrava, v delu ojeklenela in ne poznata te bolezni. — Rana je to o dvojnem prepričanju. Eno prepričanje shranjeno doma v zaprti sobi, zaklenjeno v skrinji, drugo v javnosti, na cesti, v družbi, ob slovesnih prilikah. Prvo ne nese nič, drugo pa je orodje kruhoborstva in ambicioznosti.

Za to epidemijo boleha v precejšnji meri tudi učiteljstvo. Stan, kateri bi moral biti mož, če naj bo vzgojitelj, ta stan sili v bardstvo. Značilno je, da ima prav učiteljstvo še vedno prevelik odstotek ljudi — dvoživk.

Radi neresne pretnje, radi kosa kruha, ki mu ga ponujajo z viška in zopet odtegujejo, je zmogel učitelj negirati sam sebe, razcepiti svoj značaj na dvoje. — Doma v zaprti sobi toži nad milim narodom, ali že istočasno je pripravljen, da se udinja kamorkoli, tudi onemu, ki ga tepe.

Da bi pomiril svojo vest, najde premnogo izgovorov. — Tako zahteva čas, sili se ni mogoče upirati, kako bi živel ljudstvo brez mene? Zada pa čepi še skušnjavec, ki nevtrudno prišepetava: kruh, kruh, glavno je kruh.

Živel je Cankar in je napisal «Hlapce» ter poglavja v dvojnem prepričanju. Imeli smo preroka in kritika življenja, ki je brezobzirno odkril bolno stran našega značaja. Postavil nam

Delovna šola

4. Izobraževalna šola in rokodelska.

Šola. — Naša definicija delovne šole ni splošno priznana. Prav pogosto se pod delovno šolo razumeva rokotvorna šola. Taki šoli je ročno delo glavni predmet. Tudi uporablja ročno delo kot učni način za pouk drugih predmetov. Poučevanje predvsem ročnega dela, a vsega drugega na podlagi ročnega dela — to je geslo take rokotvorne delovne šole; zato jo homo imenovali rokodelsko delovno šolo.

Ideolog rokodelske delovne šole je Kerschensteiner. Po njegovem mnenju je veliko število ljudi v državi zaposleno pri poklicih docela fizičnega dela, kar bo tudi vedno tako, ker je fizičnih delavcev neprimerno več potreba nego duševnih. Nadalje je rokodelstvo podlaga vsem znanostim i umetnostim sedanjega časa. In slednjič so otroku prirojeni nagoni in veselje baš do telesnega dela. Potemtakem naj bi šola navajala k premišljenemu, predstavljajočemu, solidnemu in poštenemu ročnemu delu ter na tak način tudi podajala potrebno predizobrazbo za poznejši poklic. S to poklicno izobrazbo se pač dá doseči npravno-družabna vzgoja, in sicer v toliko, v kolikor se bo ta šola organizirala v duhu

Če imajo mladinski organizatorji to pred očmi, bodo zajemali sami v sebi vedno novih moči za svoje delo, bodo oblikovali mlade ljudi po večini zakonitih in bo njihov trud obrodil dragocenih sadov. Brez teh vidikov pa je vse njih delo enodnevna zgradba, zidana na pesek, kjer ne bo v kratkem niti sledov, če ne bodo celo stopinje navzdol, še nižje v globeli našega dneva.

je strašilo v proso nizkega oportunitizma, a smo slabši od vrabcev i vran. Zakrtili smo v protest, a ziniti se nismo upali. — Prerok je bil, a moči, ki bo utrla pot bodočnosti, ni položil v našo pest.

Našo slabost poznajo dobro tudi odzgoraj.

Ni slučaj, čisto dosledno je, če je oblastnik prišepnil učitelju v dobroti dvojnega prepričanja. Zgodilo se je to. Poskus se takrat ni posrečil, ali danes visi v salonu onega gospoda veliko odloženih suknj (Cankar: «Ob zori»). — Ali bi se nekoliko ogledali po njih? So tam suknje mladih ljudi, ki še niso preizkusili svojega koraka v življenju. Milost z njimi! Najmanj je bilo v njih svetohlinstva. Pa pridemo do suknj prečudnega kroja. Obračaš jih lahko. Če jih oblečeš na prvo stran, kažejo eno barvo, če pa jih obrneš, boš videl drugo. Po dolgi dobi nestalnih vremen so sedaj dobile mirno zavetje. Gospod pa se ne sramuje teh suknj. — Odložila je tu svoj plašč opevana roža slovenskih poetov. Veliko je bilo tvoje poslanstvo, ali klavern je konec, o roža! Naposled vidimo še stare ponošene suknje, pa se vprašamo, kako so te zašle sem? Ali življenje ni skovalo mož? Joj, tik pred grobom ljudje odlagajo suknje! In teh nas je najbolj sram.

Da, učitelj je postavil na kramo svoj lastni značaj. In kdor je to kramo kupil, ni dobil značajeve. Kjer pa ni značajeve, tam ni ljudi. Prazne suknje so, katere lahko jutri pobašče, kdor koli pride s skledo leče. Mir.

same sebe vladajoče se delovne skupnosti. Slednjič je ta delovna šola predvsem šola vzgoje značaja in njen smisel obstoja v tem, da «izvabi iz najmanjše možne količine znanstva — največjo možno količino ročnosti, zmognosti in veselja do dela v službi državljanskega mišljenja».)

Taka rokodelska-delovna šola se pač ujema s starim delovnim načinom; nikakor pa ne z novim, kajti naša doba je doba strojne industrije, ne pa doba rokodelstva. Kerschensteiner je imel pred očmi rokodelske delavnice različnih cehov ter v njih čas vajeništva bodočega mojstra. Industrijalizem in strojna tehnika sedanjega časa sta ostala tuja monakovskemu pedagogu, ki je preobrazil vzgojni sistem smrti zapisanih rokodelskih ustanov, ni pa do umel česa vsega nas lahko stroj nauči.

Drugi del našega ugovora obstoji v tem, da je zelo dvomljivo, v koliko bi nam bilo možno cehovsko šolo imenovati izobraževalno šolo. V sistemu monakovskih šol je zaznamovana kot «nadaljevalna šola», kar je popolnoma razumljivo. Taka delovna šola more biti le v izpopol-

*) G. Kerschensteiner: Begriff der Arbeiterschule. Leipzig, 1913, stran 79.

nitev izobraževal. šole: početna celovska vzgoja je v strogem nasprotju z družabno-pedagoškim idealom osebnostne vzgoje, da niti ne govorimo o strokovno-rokodelski izobrazbi, ki je v današnji družbi možna le na podlagi predhodne splošne izobrazbe prav tako, kakor je izučenje poklicnega rokoborca možno le na podlagi splošne telesne vzgoje.

Ali se naj ne uporablja rokodelski pouk le kot strokovno, temveč tudi kot izobraževalno sredstvo? O taki možnosti dvomimo zelo. Mnogovrstnost rokodelstev še zdavnaj ne kaže osnovnih temeljev orodja in gibanja tako nazorno, kakor stroj, radi česar nam stavi rokodelska šola mnogo premalo snovi za znanstvenotehnična posploševanja, na razpolago. Zato je politehnična rokodelska šola celo s še tako iznajdljivim vzgojiteljem komaj dovolj poučna in to posebno na drugi šolski stopnji. Slednjič zahteva poznanje kateregakoli rokodelstva prav mnogo časa, tako, da bi uspehi na šoli z mnogimi rokodelci bili malenkostnejši kot oni na šoli z mnogimi predmeti. Iz vsega sledi, da sta rokodelski šoli odprti le dve poti: ali dobro urejen strokovni pouk za bodočnost, ali slabo in površno poznavanje mnogih rokodelstev. Vrhu tega je v rokodelstvu vez znanosti in tehnike — v nasprotju s strojno industrijo — zelo rahla in na katerih se znanstvena izobrazba bazira na rokodelstvih, napravi utis neke neverjetne prisiljenosti in zaokroženosti.

Rokodelska delovna šola more le težko biti izobraževalna šola v polnem pomenu besede: nočemo se sicer odtujiti ročnemu delu, a tudi se mu ne smemo dati zapeljati. Sicer izidemo iz ročnega dela, toda naša pot nas ne vodi zopet k njemu. **Radi tega tvori pri nas, a tudi tu le deloma, le vsebino prve šolske stopnje.**

Rokodelska šola ne more postati najvišja učiteljica človeku 20. stoletja. Ne more predstavljati temelja svoje politehnično-znanstvenofilozofske izobrazbe. Ta — komaj dozoreli predosek moramo zavreči. Nasproti ročnemu delu postavimo stroj in znanost, rokodelstvu — industrijalizem, profesionalizmu — mnogostransko znanstveno-tehnično posplošenje. Ne rokodelski vajenec v delavnici, temveč vreden sodobnik stoletja parnika in elektrike, lepega stoletja velikih izumov in preobratov, to je naš smoter.

5. Delovna šola in ponazorovalna šola.

Rokotvorna delovna šola one oblike, kakor smo jo doslej opazovali, sloni na napačnem prepričanju, da more tvoriti zaposlitev z rokotvornim delom v našem stoletju industrijelne kulture podlago izobrazbi. Rokotvorstvo (manualizem) je že često bilo kritizirano. Zato se mnogi pedagogi zavzemajo za ročno delo v šoli le kot način vzgoje in izobrazbe, ker baš ročno delo razvija na eni strani natančno aktivno zmožnost opazovanja, miselno ostrost in zmožnost za materijelno izražanje svojih misli, na drugi strani pa privzgojuje voljo in družabno-demokratsko lastnost značaja.

Mnogi pedagogi se postavljajo na to stališče in uvajajo ročno delo kot način pri vseh učnih urah moderne šole — učilnice. Bodisi ura jezikovnega pouka, matematike, zgodovine in zemljepisja, prirodoznanstva ali slovstva — vedno gradijo, rišejo in modelirajo učenci in realizirajo vse, kar je učenju predmet. Šolo, ki

poučuje svoje učence na raznih znanstvenih poljih potom realnega dela in potom realnega predstavljanja, imenujemo ponazorovalno šolo.

Kako stališče nam je zavzeti napram ponazorovalni šoli? Predstavlja nam šolo nazornega pouka na višku svojega razvoja, ono šolo nazornega pouka, katerega podlago tvori čutenje učenčevih čutil. Ponazorovalna šola je šola aktivnega ponazorovanja. S tem, da združuje poznanje predmeta z njegovim postankom, dvigne do najvišje mere jasnost in razločnost otrokovič čutenj, ga pripravi do vpoglabljanja, do aktivnega iskanja in raziskovanja. Kratko rečeno ima ponazorovalna šola v najvišji meri vse predpogoje nazornega pouka in ji gre v tem oziru vse priznanje. Toda — četudi smo v sodobni šoli privedli nazorni pouk do najvišje stopnje popolnosti, s tem še ni rečeno, da smo našli tudi že končno veljavno rešitev problema popolne šole. Naše negativno zadržanje napram sodobni šoli ne izvira le iz pomankljivosti njene metode. Njena kulturna vsebina, njen načrt je, ki nas mnogo manj zadovoljuje. Glavno je, da nas niti v najmanje ne zadovoljuje njen ustroj, ki na čuden način združuje v sebi samostansko, vojašniško (kosarsko!) in birokratsko šolo. Naše prepričanje je, da celoten ustroj sodobne šole nikakor ne odgovarja kulturnemu duhu današnjega časa, niti potrebam ljudstva, niti duševnosti otroka. Ne gre se torej za izpopolnitev učnih načinov moderne šole, temveč za popolno prenovljenje vsega ustroja šole.

V obrambo ponazorovalne šole se navadno navaja vzrok, da je udejevitve te šole lahka. Toda to ni povsem pravilno, ker je popravljanje katerekoli že v jedru nepravilne reči popolnoma neuspešno. Na prvi mah izgleda, da bi bilo možno vriniti ročno delo v moderno šolo kot učni način, ne da bi trebalo pri tem se dotakniti organizacije in celo učnega načrta; izgleda torej, da je izpopolnitev njenega učnega načina možna. Nastanejo pa gotova vprašanja: Ali je možna združitev take reforme zgolj načina z istočasnim obvarovanjem osnovnih potez sodobnega šolskega ustroja? Dalje: Ali ne bo ponazorovalna šola, ki je bila zgrajena na izpopolnitvi načina, zahtevala od vzgojitelja neizmerne metodične iznajdljivosti, ki bi segala tako daleč, da bi onemogočila sistem vrpredov početne šole? Ako je temu tako, lahko vprašamo še nadalje: prvič: je-li prehod k naučenju mehansko med seboj združenih učnih predmetov pod vodstvom posebnih učiteljev velik dobiček za početno šolo, posebno v dobi pridiganja o osebnostni vzgoji in enotnosti šolske vzgoje (in ne le pouka)? Drugič: do katere stopnje bo možno dovesti splošno šolsko obveznost pri taki prenovitvi početne šole v šolah gimnazijskega tipa? Ali bo ta — tako težko pridobljena — šola dovolj ona, ki se bo v njej udejevitvoval in ki bo najbrže v kratkem spoznal to šolo le za izpremenjeno novo izdajo stare šole? In slednjič — ali ne dovaja v mnogih slučajih ponazorovalni način snovne nazornosti ad absurdum?

Ponazorovalne šole torej nikakor ne smemo zamenjati z delovno šolo. Med njima ne obstojajo nikake direktne zveze in torej tudi ne morejo obstojati med ponazorovalno in delovno šolo nikaki prehodi. (Dalje.)

Vice Orljak:

Moje društ. učit. uspomene

VII. Porod i kolevka glasila «N. Prosvjeta».

Došao je čas, zgodan i divan čas, da za Božić ili novu godinu mora izaći naše glasilo! — tako usklikosmo pobjedonosno nas dvojica. Pohrlismo u Pul do tiskara Jos. Krmpotića. To je bila naša prva hrvat. narodna tiskara u Istri. Očitavismo, nervozno svoju misao glede izdavanja učitelj. lista. Krmpotić bio pripravan tiskati list bilo u režiji svojoj ili u režiji našeg društva. Dade nam i pismeno uvetje. Evo ih: list u opsegu 8 stranica u nakladi od 200 primeraka računa za slog, papir i tisak 25 kruna; marke (200 po 2 h = 4 k; pasice 4 K, otprema 4 K, ukupno jedan broj lista stajao bi 37 kruna, ili 444 za 12 god. brojeva. Za svaki daljnjih 100 komada 8 K više, t. j. za 300 istisaka 45 K ili 540 K godišnje. Jedan primerak tako stajao bi 2.22 K u nakladi od 200 komada ili 1.80 K u nakladi od 300 primeraka.

Kad bi pak list izlazio u opsegu od 16 stranica iznosio bi trošak po jednom primerku u nakladi od 200 komada K 57 ili K 684 godišnje; u nakladi od 300 egzemplara komad 67 K ili 804 K godišnje.

Bijasmo zadovoljni sa ponudbom. A sada da potražimo urednika. Pula dati će nam i urednika. Tu učiteljuje naš vele vredni kolega na Družbinoj školi Ernest Jelušić. Uman je on i vrstan na peru. Već se i pre bavio pisanjem. On je krasna pesnička duša. Polećeh do njega. Nadjoh ga u gradskom perivoju. Zdravo, Ernste! — potrčah veselo do njega. Zdravo, Vice! Znaš za novost, Ernste! On me čudno pogleda kroz svoje naočare ne odgovorivši ništa. Čuj, Ernste, mi ćemo izdavati svoje glasilo. O, što veliš! — on će meni začudjeno. Ne samo to, nego ti ćeš biti njegovim i našim urednikom.

Molim te, Vice, šta to veliš! — Jest, tako ti je, moj dragi Ernste! Jesi li zadovoljan? Zadovoljan dašto, ali. — Ništa ali; za Novu godinu mora izaći naše glasilo pod tvojim uredništvom.

Ko srećniji od našeg odlučnog druga, kasnije tako nesrećnog.

Eto, jednog učitelj. kapacitetu imamo sa sobom — rekosmo u sebi tarući si dlane, a sada do kol. Bačića, predsednika našeg društva, da

ga uhvatimo u svoje kolo. To učinismo prigodom izvanredne skupštine novembra 1895. Naš naum sasna preseneti kol. Bačića, ali ujedno neizmjerno oduševi. Skupština odluči odmah započeti s izdavanjem glasila. Novi odbor imadjaše sada pune ruke posla. Sedmično se sastajao odbor u tu svrhu. Bavismo se potanko programom našeg lista. Konačno ga redigirismo. Izaći će na čelu lista 1. brojke. Suradnici (a najveć društ. odbornici) imadu odmah poslati uredniku svoje rukopise. 1. januara 1896. ugledasmo prvi broj «Narodne Prosvjete». Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu. Glasilo istomenog društva. Urednik: Ernest Jelušić. Godišnja cena 4 K.

Što je očutilo učitelj. srce na prvi njeni pogled — to se ne može izreći ni napisati. Usklikusmo joj: «Ti kruno naše učitelj. svesti ti biseru našeg rada, ti toliko željkovano naše mezimče, što te kralju sodismo i gojimo: pozdravljamo te. Budi naša staleška zastava, bodi naša nada bolje budućnosti; budi simbol naše ljubavi, sloge i rada! Da si nam stoput zdravo! Pak nam cvetaj, rasti, buji do u starost, da našim mladima budeš na diku i radost, kao si sada nama svojim roditeljima i odgojiteljima.» —

Jeli bila potrebna «N. Prosvjeta?» pitate. Na ovo odgovaram s pesnikom-urednikom «N. P.», Er. Jelušićem u pesmi tiskanoj u 1. broju njezinom.

«Kano Hristu tebi došo čas,
Jer bez tebe sirotami svi smo,
Bez tvog plama ledena nam grud,
Ko u svetu širokom da nismo,
Ko da pustoš stere nam se svud!»

I zbilja je nas učitelje naša staleška novina silno obradovala i uprav preporodila. Svet nas stao gledati s poštovanjem, drugim očima.

Program «N. Prosvjete» potpisa čitav društveni odbor: J. Bačić, V. Šepić, Fr. Barbalić, Fr. Baf i Iv. Medvedić. Ovi su bili ujedno i suradnici lista. List je imao 322 pretplatnika i to 165 učitelja, 54 svećenika, ostalo drugi staleži i zavodi.

Ove godine (1894.) brojilo je društvo 102 prava člana i 10 podupirajućih. Broj članova dakle godimice rasao, jer se i broj učitelja pomnožavao hrvat. škola.

Učiteljski i školski pabirci

1. Školske prostorije se ne smeju upotrebljavati u druge svrhe negoli je ona za što su opredeljene, izuzamši u slučaju potrebe i to dozvolom škol. proveditura za malo dana — (§ 122. Općeg Reda — Regul. generale od 6. 2. 1908. br. 150). Ova je odredba svedjer na snazi, a ipak se u nas ne poštuje; škol. prostorije se u nas prečesto rabe za zabave i plesove.

2. Učiteljičin suprug ne uživa doplatu (quota supplementare) sem (izim) ako nije sasvim rodni nespolnjak, ili ako ne uživa više od 100 L mesečnog dohotka. Autonomne općine nisu dužne zakonom plaćati svojim učiteljicama ovog doplatka počam od 1. 7. 1922.

3. Premda zakon ne ustanovljuje postotka unapredjenih od upisanih polaznika škole, ipak se smatra dobrom školom ili razredom, ako je bilo unapredjeno (promovirano) 70% polaznika.

4. Didakt. ravnatelj nije dužan da pročita

učiteljstvu svoje izvešće; dužnost mu je naprotiv da pokaže i da ono potpiše njegove informativne podatke (note informative).

5. Zdravstveni činovnik što je izdao izjavu (certificato) imade pravo zatražiti od interesiranog učitelja ne više od 5 L u ime nagrade.

6. Nema prava na odštetu (nagradu, indennità) učitelj radi ispita održavana u njegovu sedištu.

7. U imenik stalnih učitelja (ruoli) dolazi se samo putem uspelog natečaja.

8. Obiteljski dopust traje uz uživanje čitave plaće najviše 15 dana; ali nadzornik može biti mnenja, da je učitelju dovoljno manje od 15 dana dopusta.

9. Nastavnik do sada nije mogao prestupiti iz muške na žensku školu i obratno. No sada je Ministarstvo skupilo sva tri imenika (ruoli): muške, ženske i mešovite škole u jedan jedincati imenik.

10. U školske dopuste uključeni su blagdani, pa tako četvrtki i nedelje.

11. Službeni premeštaji mogu biti provedeni u svako doba godine; obično za škol. jesenskih praznika.

12. Ravnatelj može naložiti učitelju da suplira ne više do deset dana. Duže supliranje ide u deokrug nadzornika. (§ 6. i 154. T. U. 22. I. 1925.)

13. Učitelji, aktivni i umirovljeni, nisu dužni da plaćaju općini obiteljsku taksu, pošto oni plaćaju izravno svojom plaćom (mirovinom) t. zv. dopunidbeni porez (imposta complementare) t. j. 35 cent. za svakih 100 L. Utok na biljevanu arku od 2 L ide na Općinu pozivom na. § 7. D. L. 20. X. 1925. N. 1944. dot. na Min. uputu od sv. 12. 1925. sa zahtevom da bude učitelju brisana ta taksa, jer plaća «tassa complementare». Daljnji utok ide na zemal. Upravu (L'Amministr. Provinciale).

14. Pod jedinstvenom školom (scuole uniche) razumeva se škola sa tri ujedinjena razreda. Provizorne škole zovu se one koje su podređene čimbeniku (korporaciji, Ente), koji plaća učitelje kao nadničare, t. j. na dan, prema broju lekcija. Potporne škole (scuole sussidiate) naprotiv ustanovljuju privatnici, pa i učitelji, dozvolom Proveditorata. Učitelja se plaća državnom potporom za svakog učenika unapređena iz I. u II. razred, i za svakog svršenog djaka III. razreda.

15. Svim drž. činovnicima, pa tako i učiteljstvu, se susteže (ne plaća) iznos aktivnog službenog nadoplataka (supplemento di servizio attivo) za dane izostajanja bilo s kojeg razloga.

16. Služba suplentstva potpuno se uračunava u mirovinu, a $\frac{1}{3}$ u ostala ekonomska beriva.

17. Učenika se ocenjuje pogledom na znanje, ali i na njegovo vladanje ako u vladanju nema barem drugog mesta, opetuje razred. (§ 17. Ord. 10. I. 1924.)

18. Ravnatelj prema § 9. Ord. 10. I. 1924. otkazuje učiteljstvu zamenično sve razrede; ako nije moguće provesti sasama izmenu, ova se ima izvesti barem med nastavnicima I. i II. razreda te onih III., IV. i V. razreda. Pritužbe idu na škol. nadzornika.

19. Negde oblast imenuje i postavlja titularne učitelje t. j. one sa vlastitim razredima također i učitelje suplente, koji se zovu «prekobrojni» (maestri in soprannumero).

20. Učitelj može služiti do 65. god. svoje dobe.

21. Učitelj je dužan službovati dve g. na istome mestu samo iz valjanih obiteljskih razloga (da motivi eccezionali) može on moliti premeštanje i pre tog roka (biennio).

22. Porod se smatra bolešću, zato tu je sudac lečnik koji odlučuje o trajanju izostatka roditelja.

23. Jednogodišnjim dopustom (aspettativa) iz obiteljskih razloga gubi se na mirovini i ostalim berivama.

24. Da bode nastavnik potvrđen doživotno, ili da steče to pravo, valja da u trogodištu njegovog službovanja zadobije barem dovoljnu ocenu (sufficiente). —

25. U tvoju sigurnost potpiši samo sasama gotov zapisnik tvoga ravnatelja i to izravno onde gde svršava rukopis. —

O sestavljenih besedah

(Nadaljevanje.)

Te števniške spojenke bi morali praviloma tvoriti, kot tvorimo zgoraj navedene peteropelesen, šesteronožen, sedmeroglav, osmeroježen, tako da bi se izpremenili glavni števnik od pet do devet, ki so samostalniki, v ločilne števniške, ki so pridevniki ter bi s tem prestopil delni roditelj v imenovalnik: peteri deset, šesteri sto, sedmeri tisoči, osmeri milijoni in še le iz teh sestavljenki bi tvorili pridevniške spojenke: peterodeseti, šesterostoter, sedmerotisočeren, osmeromilijonski, deveterodesetič.

Ta nauk pa bi bil dan današnji bob ob steno in stoji tu samo za konstatacijo.

d) Ponavljalni števnik z besedo krat se tvorijo ali iz glavnih ali pa iz vrstilnih števnikov ter z besedo krat. Beseda krat je samostalnik, ki pomeni trenutek in se lahko pregiblje ali pa ostane nepregibna. Breznikovo pravopisje nas uči, da je krat beseda zase, če se pregiblje; če se krat ne pregiblje, se spoji s spred stoječo besedo. V tem nauku ni nobene doslednosti. Krat je vedno samostalnik, ki tvori popolno besedo, naj se pregiblje ali ne, zato se mora pisati vedno posebej: en krat, dva krat, dva krata, tri krat, trije krat, pet krat, pet kratov, kot je tri deset, tri sto, tri tisoč, trije tisoči, trije milijoni. Prav tako: prvi krat, drugi krat, drugi krat, druge krate; tretji krat, peti krat; kateri krat, kolikero krat, koliko krat, koliko kratov, mnogo krat, mnogo kratov, veliko krat, veliko kratov, dosti krat, dosti kratov, zadosti krat, zadosti kratov, premnogo krat, premnogo

kratov, nešteto krat, nešteto kratov, nekaj krat, nekaj kratov, tisti krat, tisti krat, tiste krate, ta krat, oni krat, one krate. — Iz teh sestavljenki se tvorijo pridevniške spojenke: enkrat, prav bi bilo le enokrat; dvokrat (ne: dvakrat), trikrat, štirikrat, petkrat, peterokrat, mnogokrat.

Nekateri ljudje postavljajo pred enice veznik in. Vprašanje je, ali je veznik in pred zadnjo besedo katerih si bodi števil potreben.

Če izgovarjamo število, prištevamo količine od najvišjih do najnižjih, ali (kar je isto) naštevamo vse mestne vrednosti po vrsti. Miselne celote so enice, desetice, stotice, tisočice, milijonice. V številu 5,698.576 so miselne celote: pet milijonov - šest sto - devet deset - osem tisoč - pet sto - sedem deset - šest. Tu imamo šest samostalnikov s samostalniškim prilastkom, ki je delni roditelj in zadnjo prosto besedo. Če bi pisali to skupino besed po vseh pravilih, bi morali postavljati med posamezne miselne celote vejico, ker ni vse to imenovanje nič drugega kot preprosto naštevanje imen: pet milijonov, šest sto, devet deset, osem tisoč, pet sto, sedem deset, šest. Naštevaje teh pojmov pa je tako hitro, da se niti ne zavedamo, da je to le naštevanje in zato piše večina narodov števila kot eno besedo. Kdor postavlja veznik pred enice, bi ga moral izgovarjati in pisati pred vsemi enicami, to je tudi pred enicami milijonov in tisočic: štiri deset in pet milijonov, sedem sto šest deset in sedem tisoč, česar menda ti inovei ne delajo: Veznika in, ter naznačujeta nekak poudarek, ki pri naštevanju mestnih vrednot ni potreben. Le če bi poudaril, da ni samo štiri deset, ampak da je še pet poleg, po-

tem bi to naznačil z veznikom: štiri deset in pet, ali: štiri deset in še pet. Slednjič bi doslednost zahtevala, da bi morali govoriti in pisati veznik pred vsakim končnim pojmom: šest sto in štiri deset; osem sto in pet deset tisoč. Ker tega vedno ne delamo, ne delajmo nikdar.

Števila po starem besednem redu se pišejo nalično, kot tu obdelana: štiri sto pet in tri deset; štiri sto pet in trideseti; štiri sto pet in trideseter; štiri sto pet in trideseteren; štiri sto pet in tridesetič; štiri sto pet in tri deset krat. (Vezniki ne morejo nikdar tvoriti spojenk z drugimi besedami.)

Glagolske sestavljene besede.

Sklopki so se nam tako priljubili, da tudi pri glagolih ne moremo živeti brez njih. Iz medmeta aja tutaja smo napravili sledečo glagolsko obliko: aja-tutajati. Vsak glagol je popolna, cela beseda, naj je tvorjen iz katere koli besedne vrste; zato: ajatutajati.

Glagoli se spajajo samo s predlogi. Predlogi dajejo glagolu ali poseben pomen ali pa pretvarjajo nedovršnike v dovršnike.

1.) Zato so vse glagolske spojenke s samostalniki napačne, ker se spajajo s predmetom v tožilniku ali v kakem drugem sklonu v neko celoto; take so: telovaditi, krvotočiti, krvomočiti, rogoboriti, rokoboriti se, bogoslužiti. — Namesto napačne spojenke telovaditi je pravilno

glagol s predmetom v tožilniku: telo vaditi, kot je vaditi oko, vaditi roko, vaditi nogo. Pravilna pa je samostalniška spojenka telovadeč (vadi telo), pridevniška: telovaden in iz nje nastala telovadnica. Nepravilna pa je telovadba, ker je vadba ločljivi samostalnik, zato ali telesna vadba ali vadba telesa ali telesne vaje; ker je telovadba napačno, je tudi iz nje narejeni pridevnik telovadben napačen, zato samo telovaden. — Krvomočiti in krvotočiti bi se glasilno pravilno močiti kri in točiti kri. Tukaj je Cigale nekaj zmesil: češ, čudno je, ekzotično in zato edino uporabno. Točiti kri je smešen izraz za pojem, ki naj ga znači; močiti kri je prikladnejše. — Namesto bogoslužiti je pravilno služiti Bogu; pravilen je pridevnik bogoslužben in samostalnik bogoslužje ter bogoslužnost (iz: bogoslužben); napačno pa je bogoslužben, ker je samostalnik bogoslužba nemogoč, ampak božja služba. — Namesto rogoboriti in rokoboriti se glasi pravilno boriti se z rogovi, boriti se z rokami; prav je rogoboren, rogoborstvo; namesto boriti se z rokami imamo iz samostalnika, ki imenuje sredstvo, tvorjeni glagol: rokovati (se); prav je rokoboren in rokovalen, samostalnik rokovalec, pa tudi rokoborec, če si mislimo, da je nastala spojenka iz samostalnika in nedovršnega glagolskega debla z obrazilom -ec, dalje rokovanje in rokoborstvo; napačno je rokoborba, prav: borba z rokami ali rokovanje. (Dalje.)

Iz organizacije

DELEGATI 1926:

Trst: 1. Širok Albert, 2. Košir Valerija, 3. Logar Mirko, 4. Čok Amalija, 5. Čok Marija, 6. Kleinmayr Ferdo, 7. Golob Milica, 8. Kosič Ivan.

(Namestnika: Čok Andrej, Kerkoč Eleonora).

Gorica: 9. Boškin Valerija, 10. Boštjančič Kati, 11. Čendem Angela, 12. Jereb Milan, 13. Čehovin Rudolf, 14. Kramar Franc, 15. Mikuž Matej, 16. Velišček Ivan.

Idrija: 17. Lapajne Mici, 18. Petrič Ida.

(Namestnici: Novak Poldka, Jež Zinka.)

Postojna: 19. Furlan Janko, 20. Kos Mara, 21. Starman Fran, 22. Tavčar Ljudevit, 23. Vovk Viktor.

(Namestnika: Petrič Mara, Čermelj Viktor.)

IZOBRAŽEVALNI TEČAJ.

Opozorjamo, da poteče rok za priglasenje na tečaj 30. junija. Kjer še niso, naj poskrbe društva za prigrasitev. Kdor se ni javil pri zborovanju, naj se priglasijo predsedniku lastnega društva. Na prijave po 30. juniju se ne bo več oziralo.

Učiteljsko društvo za Istro (hrvatsko) ima redni občni zbor 20. t. m.

Slovensko uč. društvo za Istro zboruje 27. t. m. ob 11. uri.

Učiteljsko društvo za postojnski okraj je zborovalo v nedeljo, 30. maja 1926. v Št. Petru na Krasu. Radi ponovnega romanja šolskih otrok na vojaško pokopališče v Redipuglio in radi sprejema občinskega oblastnika v Postojni se

je zborovanja udeležilo le 20 članov z Zvezinim predsednikom A. Germekom.

V kratkem govoru oriše predsednik splošno stanje društva, ugotavlja stalno padanje članstva, ki mu je vzrok tradicionalno pomanjkanje organizacijske zavesti, strahopetnost in osebni egoizem zapečkarjev. Tem naj velja memento, da jim bo društvo v slučaju stiske vračalo milo za drago. Sicer nam ni do velikega števila — v organizacijskem življenju je odločilna kakovost članstva. Finančno stanje društva kronično boleha radi nerednega plačevanja članarine. Da se temu končno odpomore se je odbor odločil za radikalno sredstvo: izterjanje dolgov po odvetniku. — Preteklo leto, tako pestro na dogodkih, nam je prineslo odpravo dodatnih ur, premeščanja in odslavljanja učiteljstva sredi leta.

Po tajniškem poročilu je bilanca društvenega delovanja v pretekli poslovni dobi le malo aktivna iz razlogov, ki ne potrebujejo komentarja. Statistika izkazuje 46 članov in članic napram 56 v preteklem letu. Delovanje krožkov se je deloma vzdržalo — nekaj jih je popolnoma odpovedalo. Iz društva je izstopilo 5 članic, odslovljenih je bilo 5 članov in članic. — Dosti prahu in vznemirjenja je dvignilo gibanje za vstop v drž. učit. društva, kamor se učiteljstvo še vedno vabi. Umestni članki v stanovskem glasilu so to vprašanje pokazali v pravi luči. Da so nekateri preskočili, je iskati razlage v mrzlični zmedenosti takih, ki kretajo po vetru. Organizacijskim načelom in sebi zvesto učiteljstvo zre sicer s treznim očesom na svoj položaj, zaveda se pa, da ga s krenitvijo na stranpota ne more trajno izboljšati, in je zato pripravljeno na vse.

Zakon, ki odpravlja stalnost nameščanja, ni presentil učiteljstva. Provizorično učiteljstvo

na jbo pripravljeno na možnost, da se s prihodnjim oktobrom ne povrne na stara mesta, ki bodo vsled dopolnilnega razpisa prostih mest od strani šol. skrbstva definitivno zasedena po učiteljih iz starih pokrajin.

Finančno stanje društva po poročilu blagajničarke, ne dosega normalnega ravnovesja, vendar pa bilanca izkazuje dobiček, za kar se ima društvo zahvaliti neutrudljivemu delu blagajničarke.

Pri volitvah se je izvolil stari odbor z malimi spremembami. Delegatom za delegacijsko zborovanje je bilo izvoljenih 5 članov.

Po kratki obravnavi Zvezinih ustanov je bil sprejet sklep, da društvo lahko nabavi za izredno priložnostno ceno pisalni stroj. K sklepu zborovanja omenja t. A. Germek, naj učiteljstvo vestno opravlja svoje dolžnosti v šoli in javnosti, ker časi so težki.

Pripis. Radi nepravočasnega odgovora občin-

skega oblastnika v Št. Petru na Krasu na prošnjo za dovoljenje šol. prostorov, je prišlo med varnostnimi oblastmi in društv. odborom, do majhnega nesporazumljenja, ki je pa bilo odstranjeno po podrobnih pojasnilih.

«NOVI ROD».

Razpošilja se X. (zadnja) številka šestega letnika.

Obenem se razpošiljajo pošne položnice v poravnavo naročnine: Dolgovi so veliki, zato apeliramo na poverjenike, da jih ob zaključku letnika popolnoma poravnajo. Kdor je redno plačeval naročnino, ve, koliko še dolguje. Nerazprodani zvezki ne pridejo v račun.

Od reda je odvisno uspevanje vsakega gospodarstva, od vestnosti poverjenikov je odvisen obstoj «Novega roda», ki je v teku let šel med mladino v par stotisoč zvezkih.

Prihranite upravi terjanje vsakega posamičnika!

Feljton

Stano Kosovel: Balzac

Hyppolite Taine, ki je — kakor omenjeno — proglasil Balzaca za trgovca in poslovnega človeka, je napisal o njem nastopno karakteristiko: «Balzac je bil silno bogat na iznajdljivosti. Njegova glava je bila podobna vulkanu sanj, ki je neprestano bruhal in nadomeščal stare načrte z novimi, slabše z boljšimi. Balzac je sanjal o slavi in bogastvu, o posrečenih kupcijah, o državnih preosnovah, o reformah jezika in znanosti, o upravnih sistemih in pustolovščinah, o napakah in resnicah. Balzac tej oznaki nekako sam priteguje, ko piše: «Misliti, sanjati, občutiti lepa dela — to je dragocen užitek. Komur je to dano, živi kot kurtizana, ki se izroča ekscesom domišljije. Delo se nam predstavlja v dražesti nerojenega otroka in budi v nas blazno slò ustvarjanja, razlivajoč čez nas balzamični vonj rož in soke predčasno zavžitega sadu». Nato pa sledi opis mukotrpnega ustvarjanja, ki predstavlja trpljenje umetnika.

Benedetto Croce sodi o Balzacu prestrogo, ko pravi, da so mu Balzacovi ljudje preohlapni in da silijo daleč preko okvirja, v katerega jih je posadil pisatelj z njihovimi strastmi in nagoni. Ta sodba je s Crocejevega stališča razumljiva, stvarno vzeto pa je enostranska in krivična. Ne smemo namreč pozabiti, da odreka Croce pesniške in pisateljske vrline tudi Byronu, W. Scotu in Stendhalu.

Fantazija je uvedla Balzaca tudi v kraljestvo magije in hiromantije. Obe sta bili pri njem v velikih čisljih. Smatral je na pr. za mogoče prerokovanje iz kart, iz obraza, posebno pa iz dlani. Bil je uverjen, da se v črtah na roki izraža notranje bistvo vsakega človeka. Fiziognomika ima pri njem velik pomen, istotako frenologija. Verjel je v eksistenco «dvojnega obraza». Leta 1832. je svetoval zdravniku Chapelaine-u, naj vpraša posebno bistre sonnambuliste po kolektivni epidemiji. Par let se je smatral i sam za mesečarja. V Mesmerju je videl čudovitega duha, ki je odkril skrivnosti Izide v Delfih. Vedel je tudi, da so se bavili z magnetizmom že Egipčani, Kaldejci, Indijci, in da je bila moč magnetizma znana tudi Jezusu Kristu. V Bal-

zacovih delih ima pogled velik učinek. Z igro oči se odigravajo pri njem važne stvari. Sodil je, da se pod vplivom fiksiranja lahko zgoste snovi v človeku v posebno kemično tekočino, podobno električnemu fluidu, ki učinkuje na človeško voljo in na življenjsko usodo.

Domišljijo je silno težko ločil od resničnosti. Bil je vajen smatrati produkte svoje domišljije za činjenice. Na smrtni postelji se do zadnjega ni hotel sprijazniti z mislijo, da bo moral umreti. Zdravniku, prijatelju Nacquartu, ki mu ni prikrival nevarnosti, je dejal: «Človeška volja ustvarja čudeže». In ko mu je Nacquart odvrnil, da ne bo preživel noči, mu je Balzac odgovoril: «Ah, ko bi bil tukaj Bianchon,» (zdravnik iz Balzacovih romanov) «on bi me gotovo rešil!»

Fantazija mu je bila tako močna, da je dejal Julesu Sandeau-ju, ko mu je ta pripovedoval o smrtni bolezni svojega očeta: «Dobro, dragi moj, ampak sedaj se vrnimo k resničnosti. Preidimo k Evgeniji Grandetovi!» Sestri sporoča v nekem pismu: «Imam dobre vesti zate, sestra! Časopisi plačujejo moje pole zelo dobro. He, he! — Verdet (Balzacov založnik) mi sporoča, da je razprodal roman «Médecin de Champagne» v osmih urah. Ha, ha! — Sedaj imam sredstva, da lahko plačam zadolžnice v novembru in decembru. Zdaj sem lahko miren. Ho, ho! — Preveč milijonov v «Evgeniji Grandetovi», praviš? Beži, beži, noričica! Saj je zgodba vendar resnična! Mar hočeš, da bom potvarjal dejstvo?»

V «Goriotu» pravi Vantrin Rastignacu: «Vidite, jaz živim v višji sferi kakor navadni ljudje. Dejanja so mi zgolj sredstva, ne smoter. Kaj pomeni meni človeško življenje? Človek je je lahko vse, pa tudi nič! Človek je bog, če je vam enak. On je instrument, v katerem vibrirajo najlepši občutki. In ali ni vsak občutek zakrožen svet?»

Oče Goriot razlaga Rastignacu: «Moje življenje biva v mojih dveh hčerah. Če se onidve zabavati in sta srečni, če sta lepo oblečeni in hodita po mehkih preprogah, mi je vseeno, če sem jaz razcapan in če stanujem v brlogu. Če je njim toplo, ne zebe niti mene, če se onidve smejeti, sem zadovoljen tudi jaz. Jaz poznam samo njune brige, druge skrbi so mi neznane.

Prišel bo čas, ko boste umeli, da je sreča otrok bistvenejša in da bolj osrečuje nego lastna sreča. Ko sem postal oče, sem šele doumel Boga. On je povsod pričujoč, ker je ustvaril ves svet. Tako kakor On s svetom, sem jaz sklenjen s svojimi hčerami — le da ljubim jaz hčere bolj kot ljubi Bog svet, ker svet ni tako lep kakor Bog, moje hčere pa so lepše od mene.»

«Koncentrirano delo na zgradbi njegovega kozmosa je moralo premakniti Balzacovo zavest o resničnosti. Tako je prišlo, da je Balzac izgubil zavest o zunanjem svetu», pravi pisatelj nemški raziskovalec Robert Ernst Curtius. «Njegova umetniška produktivnost je obstojala v tem, da je stalno menjaval najrazličnejše oblike svoje nature. Njegova genijalnost izhaja iz te nenavadne duševne labilitete». (Isti.)

«V meni je vse tisto», pravi Balzac, «kar se ne da združiti. V meni so vsa mogoča protislovja. Tisti, ki me imajo za nečimernega, zapravljivega, trimastega, lahkomiselnega človeka, nezraslega z lastnimi idejami, tisti, ki me imajo za gizdalina, nemarneža, lenuha, za neprevdarnega človeka brez konzistence, za besedičnega, netaktnega, surovega, nevljudnega, izpremenljivega in muhastega, inčajo haš tako prav kakor oni, ki vidijo v meni štedljivca, skromneža, pogumneža, žilavega, energičnega, delavnega, stalnega, molčečega, fino čutečega, vljudnega in vedrega človeka. Jaz se samemu sebi najbolj čudim...» In na nekem drugem mestu se glasi

Balzacovo priznanje: «Ko nisem imel nobenega drugega oporišča razen sebe, sem bil primoran stopnjevati svoj lastni jaz».

Fantaziji, tej važni komponenti Balzacovega dela, je pri pisatelju odmerjena silno važna vloga v vseh delih. V «Alkimistu» (Recherche de l'Absolu) vidimo, kako skuša rešiti faustični pisatelj junak Baltazar Claes uganko absolutnega z ustanovitvijo «unitaristične kemije» ter napraviti s tem moderno vedo za naslednico alkimije. Trebalo bi po njegovem odkriti prvine s pomočjo principa, ki je lasten i pozitivni i negativni elektriki. Če bi se to posrečilo, bi ne bilo več daleč do rešitve vprašanja o najvišjem vzroku vsega kar se dogaja v prirodi. Alkimija pa je privlačevala Balzacovo pozornost predvsem radi tega, ker je stremela v njegovi dobi po treh rečeh: po izpreminjanju nižjevrstnih snovi v snovi višje vrste, po podaljšanju človeškega življenja in po ustvarjanju umetnih ljudi.

Balzac je vse svoje življenje iskal rešitve tajnosti kakor njegov junak Baltazar Claes. Bil je fantast, sličen temu alkimistu, ki ni prišel problemu življenja nikoli do dna. Šele v agoniji zasluti to, kar je iskal vse življenje. V tem stanju pred smrtjo pa je že brez moči, da bi izrazil najdeno formulo s človeškimi sredstvi, z besedami in gibi. Ko omahne mrtev na blazino, odnese rešitev svoje tajne na drugi svet.

(Dalje.)

Razno

Zaplemba. Zadnja številka «Uč. lista» je bila zaplenjena radi članka «Tri leta», ker ima netočne in tendenciozne beležke, ki bi mogle razburiti duhove z nevarnostjo za javni red.

Zborovala so društva: goriško, tržaško in volosko i. s. 10. oz. 13. t. m. Prosimo poročil do 25. junija!

Drugi glasbeni večer Glasbene Matice v Trstu se je vršil 5. t. m. ob obilni udeležbi. Nastopil je zbor in solisti. Kritik V. M. poroča v «Edinosti» med drugim:

Pevski zbor Glasbene Matice nastopa poredkoma, a vsakokrat temeljito pripravljen, tako, da poda nekaj v resnici dobrega. Pevski material je lep, glasovi nivelirani in tako zlit, da jim ni najti para v nobenem našem zboru. Vse skladbe so bile vestno naštudirane in izpiljene do najmanjše podrobnosti, tako da je izpadlo predavanje povsem gladko, ker pevci so se lahko vživeli v duh posameznih skladb in jih obdali s potrebno toploto in ljubeznijo.

Posebno pohvalno se je pel Mokranjčev Deseti rukovet (Biljana platno beleše). Kritik pravi:

Najodličnejše mesto sobotnega večera je pripadlo Mokranjčevi Deseti rukoveti. Slišal sem jo tudi od drugih društev, a od nobenega v pravilni interpretaciji, čemur se tudi ne čudim, ker dotični zborovodje niso imeli prilike živeti med onimi narodi, pri katerih so dotične pesmi vzrastle, in spoznati dušo njihovih pesmi. Omenim naj posebno, kako je g. Šonc pravilno pogodil pesem «Dinka dvori mete, drobne solze roni», ki je vsled svoje označbe v partituri (allegro) že marsikoga zapeljala, da jo je izvajal v poskočnem tempu, dočim jo zbor Glasbene

Matice predava v umerjenem allegro, verno besedilu. Zadivila nas je tudi pesem «Pušči me...» vsled mehko in sladkosti v izrazu. Manj ugodna je kritika solistov. Ni pa mogoče izreči o njih pravilne sodbe, ker sta bila prisiljena nastopiti v prostoru, v katerem jima je visela streha takorekoč nad glavo. —

Mladina. Leto II. (1925/26). Vsebinska 6.—7. številke: Ivan Cankar. S. Kosovel: Godba pomladi. V. Košak: O, da bi bil drevo. B. Kreft: Smrt ljudskega tribuna. S. Vurnik: O slovenski glasbi, operi in kritiki teh dni par besed. C. Kočvar: Cankarjev «Kurent». C. Debevec: O vprašanju tujih igravcev v našem gledišču. I. Grohar: Panevropa. Dr. Veber: Sokrat. — Kronika.

Uprava: Ljubljana, Kolodvorska ul. 7. — Vseletna naročnina za dijake 30 Din, za druge 40 Din.

— **Vek. Spinčić: Crnice iz hrvatske književne kulture Istre.** Pod ovim naslovom izadje ova vrlo interesantna knjiga. U njoj se nalazi sve što hrvatsko pero u Istri uradi za prosvetu našeg naroda u Istri. U njoj tako pomno zabilježiti naš bivši nar. poslanik sve radove i spise istarsko-hrvatskih kulturnih radnika perom od starijih vremena do danas, čija imena ćeš naći u knjizi. Preporučamo ju najtoplije. Stoji 20 dinara. Naručuje ju «Istarska Riječ» uz cenu od 12 lira.

Za spomenik pok. druga Licula: Crljenica Matko L 50, dr. Vratović Mirko L 20, Stari Ivan L 10. Do danas ukupno 466 L.

Pozivlja se prijatelje in drugove, koji se još ne odazvaše doprinosom, da to čim prije učine, e bi se moglo naskoro obaviti svečano podignuće spomenika.

M.